

**IER
iGZ** INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

ARR AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
26

RYNEK RZEPAKU

stan i perspektywy

ISSN 1231-269X

**ANALIZY
RYNKOWE**

LISTOPAD 2004

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Rynek oleistych na świecie – *J. Burakiewicz*
- III. Rynek oleistych w UE – *E. Rosiak*
- IV. Rynek oleistych w Polsce
 1. Produkcja rzepaku – *E. Rosiak*
 2. Obroty rzepakiem – *E. Rosiak*
 3. Handel zagraniczny oleistymi – *W. Dzwonkowski*
 4. Przemysł tłuszczowy – *J. Bielecki, E. Wąsiewicz*
 5. Ceny detaliczne i spożycie tłuszczów roślinnych – *E. Rosiak*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: (0-prefiks·22) 827-36-64

AUTORZY:

dr inż. Ewa Rosiak

• IERiGŻ •

Tel.: (0-prefiks·22) 826-50-31 wew. 595

Jan Bielecki

• IERiGŻ •

Tel.: (0-prefiks·22) 826-50-31 wew. 595

dr inż. Jan Burakiewicz

• IERiGŻ •

Tel.: (0-prefiks·22) 826-50-31 wew. 595

mgr Wiesław Dzwonkowski

• IERiGŻ •

Tel.: (0-prefiks·22) 826-50-31 wew. 616

mgr Elżbieta Wąsiewicz

• MRiRW •

Tel.: (0-prefiks·22) 623-20-11

mgr inż. Teresa Zdziarska

• IERiGŻ •

Tel.: (0-prefiks·22) 826-50-31 wew. 440

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 8.11.2004 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Bożena Nowicka, Roman Urban (wiceprzewodniczący),
Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w czerwcu 2005 r.

REASUMPCJA

W sezonie 2004/05 światowe zbiory oleistych wyniosą 365 mln ton i będą o 11% wyższe niż w sezonie poprzednim. Przewiduje się wzrost zbiorów wszystkich oleistych, z wyjątkiem słonecznika i arachidów. Najbardziej wzrosną zbiory soi – o 16,1%, bawełny – o 10,4% i rzepaku – o 8,6%. Poprawa sytuacji popytowo-podażowej na światowym rynku nasion oleistych spowoduje w sezonie 2004/05 spadek ich cen. Niższe też będą ceny śrut. Najmniejsze spadki cen dotyczyć będą olejów roślinnych.

Światowe zbiory rzepaku w sezonie 2004/05 szacuje się na ponad 42 mln ton, tj. o 9% wyżej niż w sezonie poprzednim i tylko o 0,5% niżej od rekordowego ich poziomu w sezonie 1999/2000. Jest to rezultat dużego wzrostu zbiorów rzepaku, uzyskanego przede wszystkim w krajach UE-25, a także dobrych zbiorów w Chinach i Kanadzie. Zbiory rzepaku u pozostałych dużych producentów – w Indiach i Australii będą niższe niż przed rokiem.

Tegoroczne zbiory rzepaku w Polsce były rekordowe. Osiągnęły one poziom 1,5 mln ton i były o ponad 88% większe w porównaniu z niskimi zbiorami ubiegłorocznymi, a także o ponad 8% większe w porównaniu z najwyższymi zbiorami, jakie po okresie transformacji gospodarki uzyskano w 1995 roku. Rekordowe były plony rzepaku (2,8 t/ha). Osiągnięto je w wyniku niezwykle korzystnego przebiegu warunków pogodowych w czasie wegetacji rzepaku. Większa też była (o 26%) powierzchnia zbiorów rzepaku (538 tys. ha). Powierzchnia zbiorów rzepaku ozimego wzrosła (o 43% do 494 tys. ha), a rzepaku jarego zmalała (o 45% do 45 tys. ha). Niskie były straty zimowe na plantacjach rzepaku ozimego, szacowane wiosną br. tylko na 7,5 tys. ha, wobec 180 tys. ha w sezonie poprzednim.

W III kwartale 2004 r. skupiono 1167 tys. ton rzepaku (ok. 78% zbiorów), tj. prawie dwukrotnie więcej niż w analogicznym okresie 2003

roku. Przeciętna cena skupu rzepaku przemysłowego (o nieokreślonych standardach jakościowych) wyniosła 876 zł/t i była o 14% niższa w porównaniu z III kwartałem 2003 roku.

W bieżącym roku odnotowano poprawę opłacalności uprawy rzepaku, do czego przyczynił się wydatny wzrost jego plonów. Dlatego zasiewy rzepaku ozimego pod przyszłoroczne zbiory były wysokie. Według szacunku IERiGŻ, rzepak ozimy pod zbiory 2005 r. zasiano na powierzchni ok. 470–480 tys. ha, tj. tylko o 4–6% mniejszej niż pod tegoroczne zbiory. W przeciętnych warunkach pogodowych areał uprawy rzepaku (ozimego i jarego łącznie) w 2005 r. przekroczy 500 tys. ha, jego plony osiągną poziom ok. 22–23 dt/ha, a zbiory wyniosą 1,1–1,2 mln ton.

Na krajowym rynku wystąpiła duża przewaga podaży nad popytem rzepaku. Presja nadmiernej podaży została znacząco złagodzona przez ponowne włączenie się do skupu rzepaku zakładów tłuszczowych w Brzegu, które zakupiły i planują przerób 240 tys. ton nasion. W sezonie 2004/05 przemysł tłuszczowy przerobi 1,1 mln ton rzepaku, tj. o 46% więcej niż w sezonie poprzednim. Produkcja surowego oleju rzepakowego wyniesie 440 tys. ton, a śruty rzepakowej – 660 tys. ton. Na koniec sezonu przewiduje się odbudowę krajowych zapasów nasion rzepaku do poziomu bez mała 100 tys. ton, wobec zaledwie 10 tys. ton przed rokiem. Przy wysokich zapasach i prognozowanej wysokiej produkcji w kolejnym sezonie – 2005/06, relacja popyt – podaż na krajowym rynku rzepaku będzie zrównoważona i nie można oczekiwać znaczących zmian jego cen.

W 2004 r. nastąpi niewielki wzrost produkcji głównych wyrobów sektora olejarzkiego. Produkcja tłuszczów roślinnych konsumpcyjnych wyniesie 670 tys. ton i będzie o niecałe 3% wyższa niż przed rokiem. Produkcja margaryn osiągnie poziom 360 tys. ton i będzie o 2,5% wyższa. Większy

wzrost produkcji głównych wyrobów sektora olejarzkiego przewiduje się w 2005 roku.

W I półroczu 2004 r. przemysł tłuszczowy generował zyski, choć jego rentowność brutto i netto była niższa niż przed rokiem i niższa niż w całym przemyśle spożywczym. Sektor miał natomiast wysoką płynność finansową. W skali całego 2004 r. przewiduje się poprawę stanu finansowego przemysłu tłuszczowego.

W 2004 r. wyniki handlu zagranicznego w sektorze oleistych pogorszą się, mimo przewidywanego eksportu 150 tys. ton rzepaku. Przy wysokich cenach oleistych na rynku światowym i wzroście wolumenu importu śrut, wydatki związane z importem surowców i produktów oleistych wzrosną bowiem do ok. 700 mln USD, tj. o 26% w porównaniu z 2003 r., a wpływy z ich eksportu wyniosą tylko ok. 93 mln USD, choć będą ponad 2-krotnie wyższe. W 2004 r. deficyt w handlu oleistymi zwiększy się o ponad 90 mln USD w porównaniu z rokiem poprzednim i wyniesie ponad 600 mln USD.

Od początku roku ceny detaliczne tłuszczów roślinnych systematycznie wzrastają. Tak jak w roku poprzednim, szybciej drożeją oleje roślinne niż margaryny. W 2004 r. przeciętny wzrost cen tłuszczów roślinnych będzie wyższy niż w roku poprzednim, ale niższy niż tłuszczów zwierzęcych. W skali całego roku tłuszcze roślinne potanieją względem tłuszczów zwierzęcych.

W 2003 r., z powodu absolutnego i względnego podrożenia tłuszczów roślinnych wobec zwierzęcych, ich spożycie było według danych bilansowych GUS o 10% niższe niż w roku poprzednim i wyniosło 17,6 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W 2004 r. i latach następnych przewiduje się powolny wzrost spożycia tłuszczów roślinnych. Szacuje się, iż spożycie tłuszczów roślinnych w 2004 r. wzrośnie do 18,1 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

SUMMARY

World rapeseed crops in the 2004/05 season are estimated 11% up from the previous season at 365 million tons. The crops of all major oilseeds (except of sunflower) are expected to increase. The highest increase would concern soybeans (by 16,1%), cotton (by 10,4%) and rapeseed (by 8,6%). An improvement in the market situation expected then in the 2004/05 season would push the prices oilseed complex down. The smallest decline is expected in the prices of vegetable oils.

World rapeseed crops in the 2004/05 season are expected at 42 million tons, which would be 9% up from the previous season and only 0,5% below a record level observed in the 1999/00 season. Such increase is caused by good crops in the EU-25, China and Canada. The crops in other major producing countries (India and Australia) are expected lower than previously.

Rapeseed crop in Poland this year reached a record level of 1,5 million tons (88% up from 2003 and 8% up from previous peak reported in 1995). The yields reached also a record level of 2,8 t/ha, which resulted from exceptional weather conditions. Rapeseed area increased by 26% to 538 thousand ha. The area of winter varieties increased by 43% to 494 thousand ha while the area of spring varieties almost halved to 45 thousand ha. Winter damage was very low (est. at 7,5 thousand ha versus 180 thousand ha previously).

Rapeseed procurement in the 3rd quarter of 2004 totalled 1167 thousand tons, contributing 78% of the

crops (twice as much as a year ago). The procurement price averaged 14% down from the relevant period of the last year at 867 PLN/t of not standardised lots.

The profitability of rapeseed production in 2004 increased, mainly because of higher yields. Therefore plantings for the next season were reported at a high level. According to the IAFE estimations the plantings under 2005 harvest totalled some 470–480 thousand ha (4–6% lower than previously). Assuming average weather conditions total rape area in 2005 would not exceed 500 thousand ha. The yields are forecast at 2,2–2,3 t/ha which would give production of some 1,1–1,2 million tons.

The domestic market was featured with significant rapeseed surpluses. The supply pressure was partially relieved as crushing plants at Brzeg went back to the business and procured 240 thousand tons of rapeseed. Total crushings in the 2004/05 season are forecast at 1,1 million tons, i.e. 46% up from the previous season. The production of raw rape and rape meal oil is expected at 440 and 640 thousand tons respectively. Ending stocks are to recover to 100 thousand tons versus 10 thousand tons last season. Having high stocks and production, the market would be balanced in the next season (2005/06), so none of major changes in the prices are forecast.

A slight increase in the output of oil sector is expected in 2004. The production of edible vegetable fats would total 670 thousand tons, i.e. 3% up from 2003. Margarine production

is expected to reach 360 thousand tons (2,5% up from 2003). However higher increase are forecast in 2005.

Although fat industry in the first half of 2004 generate profits, the profitability at both gross and net level was lower than in 2003 and lower than overall figure for the entire food sector. On the other hand this sector showed high level of financial liquidity. The situation of the sector in the whole 2004 is expected to improve.

Despite anticipated exports of 150 thousand tons of rapeseed the results of foreign trade in oilseeds are expected to deteriorate. Having high prices on the world market and growing imports of oil meals the expenditure on imports would increase to about 700 million USD (by 26%). The revenue on exports are expected to double but only to 93 million USD. So the negative balance of foreign trade would decline by over 90 million USD to 600 million USD.

Retail prices of vegetable fats have been growing on a regular basis since the beginning of 2004. Average growth rate in the whole year would exceed the figure reported for 2003 but below the rate of animal fats. Vegetable fat relative prices versus animal fats in 2004 will decline.

Due to increase in prices in relative and real terms the consumption of vegetable fats in 2003 according to the CSO declined by 10% to 17,6 kg per capita. In 2004 and the consecutive years the consumption is expected to increase at a moderate rate. In 2004 it is estimated at 18,1 kg per capita.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek owoców i warzyw /25/ • listopad 2004,
2. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /20/ • grudzień 2004,
3. Popyt na żywność /5/ • grudzień 2004,
4. Rynek cukru /26/ • grudzień 2004,
5. Rynek ryb /2/ • grudzień 2004,
6. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /27/ • marzec 2005,
7. Rynek pasz /17/ • kwiecień 2005,
8. Rynek mleka /28/ • kwiecień 2005,
9. Rynek ziemniaka /27/ • kwiecień 2005,
10. Rynek drobiu i jaj /27/ • maj 2005,
11. Rynek mięsa /28/ • maj 2005,
12. Rynek zbóż /28/ • czerwiec 2005,
13. Rynek rzepaku /27/ • czerwiec 2005,
14. Rynek ziemi rolniczej /8/ • wrzesień 2005.

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2004 roku wynosi 34 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do
Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel. (0-prefiks-22) 826 50 31 wew. 685, faks 827 19 60
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
